

یاد یاور

روایتی دیگر از وداع با «همایون خرم» بدرقه فرزند جنوب

علیرضا دباغ ـ تهیه‌کننده رادیو

● از شب قبل می‌دانستم اول بهمن ۱۳۹۱ روز متفاوتی است. رادیوی انومیلپل روشن بود و ما در راه مدرسه و اداره، من، همسر و دخترم صدای دلنشین مرد ملودی‌های دوست داشتنی زندگی‌ام از رادیو شنیده می‌شد. روزهای کودکی‌ام را به خاطر می‌آوردم وقتی که پدر خسته از سرکار می‌آمد، غلایی می‌خورد و می‌رفت استراحت کند. اما رادیو کنارش بود و عطر گل‌ها را درخانه‌مان می‌پراکند؛ آهنگ‌هایی که از نسل او بود، اما من هم از آنها لذت می‌بردم. فاطمه کوچک من روی صندلی عقب به کوچه‌باغ‌های فرحزاد نگاه می‌کرد و زیر لب همان ترانه را زمزمه می‌کرد: «شبی که آوای نی تو شنیدم / چو آهوی تشنه پی تو بودم/دوان‌دوان تالاب چشمه رسیدم /نشانه‌ای از نی و نغمه ندیدم / توای پری کجایی/ که رخ نمی‌نمایی؟» او هفت ساله است، نمی‌داند حسین قوامی کیست؟ اسم هوشنگ ابتهاج هم به گوشش نخورده است و همایون خرم را نمی‌شناسد. ولی شعر زیبا و آهنگ‌روان ترانه را دوست دارد. به زن برمی‌گردد یا به فطرت؟ هرچه هست او کودکی از نسل فرداست.

اداره

ساعت از ۹ صبح گذشته است. دلم تاب نمی‌آورد. بیرون می‌زنم.
خیابان حافظ/ تالار وحدت
نمی‌دانم مراسم دقیقا کی آغاز شده بود. اما حیاط هنوز گنجایش تعداد زیادی از مردم را داشت. استاد داوود گنجهای با همان لپچه شیرین تهرانی و مسلک لوطی‌منشانه‌اش داشت هنرمندان را به مهربانی باهم دعوت می‌کرد… و مجری برنامه ذنبال علیرضا قربانی و محمد اصفهانی می‌گشت، اما خبری از آنها نبود! .. استاد فرهاد فخرالدینی رهبر ارکستر ملی ایران (درگذشته‌ای نه چندان دور) لب به سخن گشود از «باربد» و «کبکسا» گفت تا رسید به همایون خرم. چقدر زیبا و متین سخن می‌گفت و چقدر عالمانه. انگار در دانشگاه برای دانشجویان، تاریخ موسیقی این خاک پرگهر را ورق می‌زد اما بازبانی عامه فهم و درخور مجلس تشییع جنازه… و سخشنش را با رباعی خیام پایان داد: «جامی است که عقل آفرین می‌زندش / صد بوسه ز مهر برجبین می‌زندش /این کوزه‌گر دهر چنین جام لطیف می‌سازد و باز برزمین می‌زندش.» سرانجام علیرضا قربانی آمد.

او را آخرین بار در چهلمین روز درگذشت استاد تجویدی در همین تالار وحدت در کسوت خواننده ارکستر ملی ایران دیده بودم که به رهبری استاد فخرالدینی قطعاتی از مرحوم تجویدی را اجرا می‌کرد و امروز… آخرین آهنگساز نسل صبا در مقابل او و ما آمده‌ام است و او رسوای زمانه را به یاد همایون می‌خواند، اما بغض امانش نمی‌دهد و این‌چنین می‌شود که استاد محمد موسوی به تنهایی می‌نوازد و جمع حاضر خواننده می‌شوند: «تسوی خدای من… شنو صدای من… زمین و آسمان تو می‌لرزد به پای من… مه و ستارگان تو می‌سوزند به ناله‌های من…»راستی رسوای زمانه کیست؟ به این می‌اندیشم که محمد اصفهانی هم می‌آید و بی‌مقدمه می‌خواند: «بیا به زخم عاشقان مهرم… دل مرا یکدم زغم رها کن» ساعت از دستم دررفته است. فضا عجیب سنگین است و سکوت. عداوی هم دور چهره‌های هنری عکس یادگاری می‌گیرند!وقتی که رضا خرم به نمایندگی از خانواده استاد از مردم تشکر می‌کند. صدایش از غصه لبریز است و چهره‌اش تمثال غم و اندوه. نیازی نبود استاد گنجهای از مسلمان بودن و عارف مسلک بودن عزیز سفرکرده بگوید اسم‌های زیبایی که استاد خرم برای فرزندانش برگزیده است و نشانه‌ای روشن از قلب پاک اوست؛ رضا علی، الهه… خدا به همسرش صبر دهد. محمدرضا شجریان… نجواگر رینا، درد دل را با تعریضی به همان رباعی خیام تسکین می‌دهد. صدای برطنین از حنجره استاد برمی‌خیزد: «جامی است که عقل آفرین می‌زندش/ صد بوسه ز مهر برجبین می‌زندش /این کوزه‌گر دهر چنین جام لطیف… چرا؟ … می‌سازد و باز برزمین می‌زندش/ در تفکر این چرا مانده بودم… که طنین صدای دمام‌ها مرا به خود آورد. پیرمردی تحیف بردمام می‌گوید. او دکتر سیدجعفر حمیدی پوشه‌ری است. می‌دانم خیلی‌ها در این جمع او را نمی‌شناسند، اما این استاد دانشگاه شهید بهشتی تهران و مولف ده‌ها کتاب و مقاله در ادبیات با سناز محلی خود آمده بود تا فرزندری را که ۸۲سال پیش در گرمای جنوب به دنیا آمده بود، در زمستان سرد پایتخت تا منزل لیدی بقرقه کند. و این پایان خرمی برای همایون است: همایون خرم، ۱۳۰۹ بوشهر ۱۳۹۱تهران

فرزاد موتمن

کارگردان سینما

مهم‌ترین مشکلی که این روزها سینمای ایران و همین‌طور فیلمسازان، با آن دست و پنجه نرم می‌کنند، نظام اقتصادی است. نظام اقتصادی سینمای ایران از طریق بودجه دولتی تامین می‌شود یا به نحوی در اختیار سازمان‌های دولتی است، این سازمان‌ها بنا

خبر برپایی کارگاه‌هايتان در

استراسبورگ فرانسه، بازخورد خوبی در رسانه‌ها داشت. آیا در قالب سفر، می‌خواهید پیام نزدیکی ملت‌ها را برسانید؟ حقیقتش با این سفرها برای خودم یک کار دانشجویی انجام می‌دهم؛ چیزی که سال‌هاست از آن دور شده‌ام. این بالاترین انگیزه من از برپایی این کارگاه‌هاست و گر نه هیچ‌گونه انگیزه آموزشی ندارم و فکر هم نمی‌کنم بتوان سینما را آموزش داد. از طرف دیگر، من با برپایی این کارگاه‌ها فرصتی به خودم می‌دهم تا همراه دانشجویان روی یک تعداد فیلم کوتاه، ویدیو آرت و عکس کار کنم. ۱۰ روزی است که در استراسبورگ هیچ تعلق خاطری جز این نداریم. صبح از خواب بلند می‌شویم و در سرمای استراسبورگ روی یخ راه می‌رویم. خودم ۱۰ روز است کار می‌کنم و تعدادی دانشجویم مشغول کار کردن هستند. ایده‌های تازه می‌گیریم و به روز می‌شویم.
کار دعوت‌تان از سوی مقامات فرهنگی استراسبورگ صورت گرفت؟

بله، از طرف شهرداری و دانشگاه استراسبورگ به طور مشترک دعوت شده‌ام.

کار تا جایی که می‌دانیم دانشکده هنرهای زیبای استراسبورگ یکی از سه دانشکده مهم فرانسه است…
بله، این درست است. به‌دلیل اهمیت این دانشکده، کارگاه‌ام تنها روی فیلمسازی تمرکز ندارد و ویدیو آرت و نقاشی هم در کارگاه‌ها ارایه می‌شود. از آنجا که در ماه ژانویه قرار داریم و این ماه زمستان را شامل می‌شود، موضوع کارگاه‌ا «ژانویه» انتخاب شد.

کار می‌توانید درباره محوریت موضوع «ژانویه» بیشتر توضیح دهید؟

به هر حال هر جایی که کارگاهی دارم، موضوعی ارایه می‌دهم تا دانشجویان و علاقه‌منان درآن محدوده مکانی و زمانی بهتر کار کنند. امسال اینجا «ژانویه»موضوع آموزش است. از قبل این سوزه را ارایه داده بودیم و دانشجویان دانشکده هنرهای زیبای استراسبورگ با همین موضوع ویدیو آرت، مجسمه و نقاشی‌های خود را ارایه می‌دهند. در واقع تمرکز کارگاه‌ها روی یک ماه از سال است که شامل فصل زمستان می‌شود. موضوعات دیگر هم مربوط به این ماه است.

کار همیشه بین «فرانسه» و شما رابطه خاصی هست. یادم می‌آید یکبار که قصد شرکت در نمایشگاهی گروهی در تهران داشتید؛ تنها برای گرفتن یک عکس، از تهران سری به لور زدید. آیا علاقه خاصی به این کشور دارید؟

نه، به نظر من هیچ جایی فرقی با جای دیگر ندارد. به نظرم همه کشورها مثل هم هستند. بیشتر به دلیل زمستان و طبیعت استراسبورگ بود که در این فصل این قرار را گذاشتیم. اوایل مهرماه همزمان با بازگشایی بخش اسلامی موزه «لور» به فرانسه آمدم. اما اتفاق مهم سفرم به استراسبورگ، دیدار و گفت‌وگو با ژان لوک نلانی است که مهم‌ترین فیلسوف جهان و اروپا در فرانسه به شمار می‌رود.

تماشاخانه

حذف بخش دیگری از جشنواره تئاتر فجر

شرق: سی‌ویکمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر در بخش هنرهای بی‌هیچ سر و صدایی در حالی روز دوشنبه در مجموعه تئاتر شهر آغاز شد که به نظر می‌رسد حذف بخش‌های مختلف جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر منحصr به شش بخش نبوده است. بخش آرای مردمی که در چند سال گذشته جزو بخش‌های ثابت و جدی این جشنواره بود نیز در فهرست بخش‌های آن حذف شده است. پیمان شریعتی مدیر اجرایی این جشنواره با تأیید این خبر به (ایسنا)، محمود عزیزی، تاج‌بخش فنیایان، خسرو خورشیدی، محمدعلی خبری و رحمت امینی داوری می‌شود. ضمن اینکه بخش سوم داوری توسط شورایی سفتهر مرکب از مصطفی مختاباد، حسین مسافرآستانه و نصرالله قلاری انجام خواهد شد.

هنر

نگاه صنفی

وضعیت نابسامان بودجه در سینما

پروژه‌های خاص‌تری گذاشته می‌شوند. بودجه در اختیار سینمای ایران در حال حاضر در دست تعداد محدودی قرار دارد و این بسیار تاسف‌برانگیز است. از طرف دیگر ما با مجموعه‌ای از فیلمسازان توانای کشور روبه‌رو هستیم که یا باید در خانه بنشینند و از ساخت فیلم دست بردارند یا همان‌طور که گاهی می‌بینیم سخیف‌ترین نوع فیلم تجاری را بسازند. سرمایه‌گذاران خصوصی با بودجه اندکی که دارند سعی می‌کنند، کمتر ریسک کنند، با اندوه باید بگویم سینمایی که خالی از ریسک‌پذیری می‌شود هرگز در

عباس کیارستمی در گفت‌وگو با «شرق» مطرح کرد

از زیر درختان تا بخش خصوصی

عباس کیارستمی

پناه ببریم. طبیعتا بچه‌ها قبلا برای هفته‌ای یک روز دیدار، شهریه پرداخت نمی‌کردند، ولی بعد با انتقال به بخش خصوصی این کارگاه‌ها، شهریه‌ای شد.

کار از نظر شما چه تفاوتی بین هنرجویان ایرانی و خارجی وجود دارد؟
به نظرم تفاوت‌های مهمی وجود دارد. مسایل خوشحال‌کننده زیادی وجود دارد که همه آنها را نمی‌توان گفت، چون هزار گونه سوءتفاهم به وجود می‌آورد. ولی آنچه می‌توان گفت راجع به استعداد بچه‌های ایرانی است. هرچا کارگاه دارم برای من یادآور استعداد ذاتی دانشجویان ایرانی است که نمی‌دانم از کجا و

کار بپردازیم به نمایشگاه‌ها.یتان. گفته شد در استراسبورگ نمایشگاهی از آثار نقاشی و عکس شما هم برپا خواهد شد. درست است؟

نه، اینجانبانمایشگاهی برپا نخواهد شد. قرار است نمایشگاهی از عکس‌های آلمان برپا شود که در آن نمایشگاه، تعدادی از عکس‌های مجموعه «دیوار» به نمایش گذاشته می‌شود. ولی در جای دیگری نمایشگاه نخواهم داشت.

کار به عنوان یک هنرمند «چندوجهی»(Totalartist) این سفرها برای شما چه نتایجی به همراه دارد؟
این سفرها برای من یک نوع زندگی است. در آنها تحرک است. از جایی به جایی دیگر می‌روم و آدم‌ها و فضاهای دیگر را می‌بینم. مهم‌تر از همه اینکه، این روزها هر سفری برای من «سوغاتی کار» دارد و وقتی برمی‌گردم یک مقدار کار کرده‌ام.

کار طی سفرها عکس هم می‌گیرد؟

بله، مفضل! نمی‌دانم این عکس‌ها بالاخره به درد کجا چه می‌خورد؟ یک موقعی فکر می‌کردم از این عکس‌ها کتاب چاپ می‌کنم ولی با این وضعیت بد اقتصادی و کاغذ و چاپ و نشر این امید را فعلا ندارم. فقط عکس می‌گیریم و کنار می‌گذاریم.

کار قبلا چند نمایشگاه موفق از این عکس‌ها برپا کردید. قصد ندارید از این عکس‌ها نمایشگاه دیگری بگذارید؟
نه، این عکس‌ها برای چاپ کتاب خوب است. از طرفی برپایی نمایشگاه هم خیلی سخت شده است.

کار گویا قرار است در اسپانیا هم کارگاهی برپا کنید…
بله، در فستیوالی در شهر «ورسیا»ی اسپانیا که زادگاه این عربی است، هر سال یک فستیوال ادبیات و سینمایی با عنوان «ابن عربی» (لیاف) برگزار می‌شود. قرار است در این فستیوال یک گفت‌وگویی دوتفره با ژان کلود کریر در مورد این عربی داشته باشیم.

کار چه شد این موضوع را به شما پیشنهاد دادند؟

همان‌طور که اشاره کردم، اسم این فستیوال «ابن‌عربی» است. من پیش از این یکبار دیگر هم در این فستیوال شرکت داشتم.این بار دوم است که به این برنامه می‌روم برای گفت‌وگو و برگزاری کارگاه فیلمسازی؛ مثل همین کارگاهی که در استراسبورگ دارم.

عکس روز

«محمود دولت‌آبادی» به اصفهان سفر کرده تا از «سعدی افشار» عیادت کند. این نویسنده، در روزگاری دور رییس سندیکای تئاتر بوده و در همان روزها نمایشی را با اجرای افشار روی صحنه می‌برد. عکس: ایسنا

چهره روز

سریال «ویلاي من» از امروز عرضه می‌شود

«مدبری»

و آرزوی نجات «نمایش خانگی»

● ایسنا: «مهران مدبری» روز گذشته در مراسم رونمایی از سریال «ویلاي من» در «سینما آزادی» گفت: «حالا دیگر بحث مسایل مالی یا سود نیست، بلکه مساله احیای شبکه نمایش خانگی و اعتماد دوباره مردم به آن است.» مدبری درباره طرح سریال «ویلاي من» توضیح داد: «چند ماه پیش که طرح این سریال به ذهن رسید، گفت‌وگوهایی با دوستان در مجموعه گلرنگ مطرح شد، اما با توجه به اتفاقاتی که در دو، سه سال اخیر در نمایش خانگی برای همه کارها افتاده، کار کمی سخت می‌شود. چون نمایش خانگی مسیری طی کرد که پر پیچ و خم بود و این اواخر هم برای مردم و هم برای کسانی که در آن فعالیت می‌کنند، مسیر خوبی نبود» و او ادامه داد: «در شرایطی که بی‌اعتمادی نسبت به شبکه نمایش خانگی در بین مردم به وجود آمده، پذیرفتن «ویلاي من» ریسک‌پذیری بالایی داشت، اما مدیران شرکت گلرنگ حمایت کردند و حسن‌نیت داشتند و تا الان همه چیز پاک و پاکیزه بوده است.» مهران مدبری تأکید کرد: «من تلاش را در حد بضاعت کردم که «ویلاي من» کاری خوب، باکیفیت، جذاب و با بازیگران خوب باشد و هر چیزی که لازمه یک کار خوب است را داشته باشد. بقیه آن تلاش مسوولان گلرنگ است که این سریال به خوبی به دست مردم برسد.» مدبری اشاره‌ای به وضعیت نامناسب سریال‌های نمایش خانگی داشت و گفت: الان موضوع فقط «ویلاي من» نیست بلکه نجات نمایش خانگی است. اگر از طرف مردم خیلی خوب استقبال شود که البته منظورم بحث‌های مالی و فروش نیست؛ مردم دوباره «ویلاي من» یا هر کار دیگری را بخزند کار بزرگی کرده‌ایم و نمایش خانگی را احسا کرده‌ایم و در تاریخ از ما می‌ماند که این کار را انجام داده‌ایم.» سریال «ویلاي من» از امروز عرضه می‌شود.

نگاه هفتم

احتمال دیدار اعضای هیات اصلاح اساننامه «خانه سینما» در صبح چهارشنبه تشکیل اولین جلسه در «پاستور»

● شرق: صبح چهارشنبه، زمانی است که از اعضای هیات اصلاح اساننامه «خانه سینما» خواسته شده تا برای آن آماده باشند تا اگر شد خیابان «پاستور» بروند و اولین جلسه هیات در نهاد ریاست‌جمهوری برگزار شود. جلسه‌ای که از یک ماه پیش تا همین روزها، وعده تشکیلش از طرف وزیر ارشاد و رییس سازمان سینمایی بارها داده شده، اما تشکیل هم نشده. آخرین بار، «جواد شمقدری» به عنوان معاونت سینمایی که در زمان مدیریت او درهای خانه سینما به شکایت وزارت ارشاد بسته شد، در گفت‌وگویی با ایسنا، اعلام کرد که درگیری کارهای جشنواره فیلم فجر زیاد است و جلسه هیات اصلاح اساننامه خانه سینما، به دلیل همین درگیری‌ها به تعویق افتاده و شاید در آینده‌ای نزدیک به نوروز، برگزار شود. اما برخلاف صحبت‌های شمقدری و به تعویق انداختن جلسه توسط مدیران سازمان سینمایی، دستور تشکیل جلسه رسیده و خبرگزاری مهر بدون ذکر منبع هم خبر می‌دهد که اعضای هیات برای روز چهارشنبه باید منتظر حرکت به سمت نهاد ریاست‌جمهوری ونشستن دور میزی باشند که تکلیف درهای بسته خانه سینما را روشن کند. اعضای هیات اصلاح، سه نماینده خانه سینما هستند و سه نماینده سازمان سینمایی و نماینده‌ای به نام مسعود جعفری‌جوژانی که قرار است نماینده رییس‌جمهوری باشد و خوش همزمان با تمام کسانی که اخبار این موضوع را دنبال می‌کنند، توسط روزنامه‌ها، از نقش برکنش خبردار شده است. در فهرست نمایندگان سازمان سینمایی هم نام ابوالقاسم طالبی، عباس بابویی و جمال شوره جیده می‌شود. به این ترتیب و در شرایطی که انگار در سازمان سینمایی همه حواس‌ها به جشنواره متوجه شده و نمایندگان این سازمان هم پیشتراها در گفت‌وگوهایی ایرادهای مختلفی از نحوه انتخاب هیات‌مدیره تا همه‌رای با جریان‌های سیاسی به خانه سینما و اهالی فستیوال یک گفت‌وگویی دوتفره با ژان کلود کریر در مورد این عربی داشته باشیم.

کار چه شد این موضوع را به شما پیشنهاد دادند؟

همان‌طور که اشاره کردم، اسم این فستیوال «ابن‌عربی» است. من پیش از این یکبار دیگر هم در این فستیوال شرکت داشتم.این بار دوم است که به این برنامه می‌روم برای گفت‌وگو و برگزاری کارگاه فیلمسازی؛ مثل همین کارگاهی که در استراسبورگ دارم.

سر خط

«لئونارد ودی کا پر یو»، بازیگر فیلم «جانگوی آزاد شده» اعلام کرد به دلیل حضور بی‌دردی در چندین پروژه سینمایی نیاز به یک استراحت طولانی دارد. دی‌کا پر یو که این روزها با جانگوی آزاد شده «تارانتینو» برآکران سینماهای جهان است؛ فیلم‌هایی چون «گتسیی بزرگ» ساخته «باز لورمن» و «گرک وال استریت» به کارگردانی «مارتین اسکورسیزی» را آماده نمایش دارد.

ایسنا: نمایش «و آنک انسان» نوشته و کار محمد رضایی‌اردا با بازی افشین هاشمی و با همکاری گروه تئاتر «داروک» روز ۲۳ ژانویه (چهار بهمن) در سنترال استیج کالیفرنیا به صحنه می‌رود.

مراسم یادبود زنده‌یاد همایون خرم، امروز سه‌شنبه سوم بهمن ساعت ۱۵:۳۰ در ۱۷ در مسجد نور (میدان فاطمی) برگزار می‌شود.